

DE GODEN VAN AMERIKA

4 augustus 1961

Goedenavond, vrienden.

Aan het begin van deze bijeenkomst wijs ik u er op, dat wij, sprekers van deze groep, niet alwetend of onfeilbaar zijn. Ons onderwerp voor heden luidt:

DE GODEN VAN AMERIKA

Allereerst zou ik gaarne stellen, dat de geaardheid der Goden bij elk volk bepaald zal worden door het landschap, de mogelijkheden en verschijnselen, te midden waarvan dit volk leeft. Dit is waar voor bijna geheel de wereld. Zelfs wanneer invloeden uit andere gebieden en landschappen optreden als gevolg van landverhuizing, zending enz. blijft het eigen karakter van het volk bepalend voor het karakter van de godsdienst. De interpretatie van de leer wijzigt zich langzaam, tot zij wederom aangepast is aan het volk en het landschap.

Bij een beschouwen van Canada, USA, Mexico en de staten van Zuid-Amerika is dit ongetwijfeld van belang, waar oorspronkelijk aan het land vreemde godsdiensten geleid hebben tot een geheel eigen interpretatie zelfs van het christendom. Er treden in de beide Amerika's, zelfs binnen hetzelfde geloof, grote verschillen van interpretatie op, waar wij te maken hebben met onder meer: a. ongestuvige berggebieden, b. grote vlakten waarin woestijngebieden voorkomen, hieronder rekent men de prairie, de toendra's en de llano's, c. gebieden met wouden en vaak parkachtige bebossingen en d. de kustgebieden.

Indien wij de Goden van Amerika willen beschouwen, dienen wij verder eerst na te gaan, welke invloeden en karakteristieken de bevolking in de verschillende gebieden vertoont. Nu blijkt, dat vele stammen uit N. Amerika, vooral in Canada, Alaska en het noorden van de USA, Mongoolse rassenkentekenen vertonen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat via de Beringstraat in het verre verleden door een volksverhuizing vanuit Azië vele voorvaders naar Amerika zijn gekomen. In het noorden vinden wij vooral een geloof aan natuurgoden, natuurmagie en natuurinvloeden. In de eerste plaats blijkt hier een sterke verwantschap met de Eskimo's van Azië en Europa te bestaan, terwijl vele gebruiken en magische middelen bovendien herinneren aan de Mongoolse stammen van Siberië en Mongolië. In dit geloof wordt aan de mens slechts een kleine invloed en betekenis toegekend, welke dan nog te danken is aan zijn magische beheersing. Oorspronkelijk is weinig sprake van een hiernamaals of een voortbestaan na de dood. Eerst onder invloed van het christendom komt hierin enige verandering.

Wat zuidelijker vinden wij wouden en vlakten, die bevolkt zijn met de u bekende stammen, zoals die voorkomen in de boeken van May, Cooper e.d. Deze stammen zijn te beschouwen als nomaden, die vooral oorspronkelijk het wild volgden, maar wel eigen jachtgebieden hadden. Het geloof aan een voortbestaan is bij hen aanmerkelijk belangrijker, maar de voorstelling van de godenwereld blijft ook hier de vraag. Het geloof is oorspronkelijk een geestengeloof, waarvan de betekenis voor de indiaanse wereld wel bijzonder sterk tot uiting komt in de totemgebruiken. De totem geeft niet alleen de verbinding met een bepaald dier en de geest daarvan aan, maar geeft tevens - zoals uitgebeeld in de bekende totempalen - de ontstaansgeschiedenis van de stam of familie weer, waarin belangrijke voorouders en verwantschappen met natuur- of groepsgeesten zijn uitgebeeld. De magie draagt een sjamanistisch karakter. De tovenaars houden zich vooral bezig met kruidkunde en geestenbezwering. Van werkelijke goden of godendienst is geen sprake.

Opvallend is het geloof aan het voortbestaan van dapperen en helden in een parallelwereld, die de blanken kennen onder de naam "eeuwige jachtvelden". De opzet verschilt niet veel van de Germaanse en Indo-Germaanse visie op het hiernamaals. Daarnaast komen vele sagen voort, die direct uit Azië schijnen te komen, waaronder wel in het bijzonder het geloof naar voren treedt, dat bepaalde helden en heldinnen als sterren aan de hemel komen te staan, zij het als

gevolg van hun eigen daden, dan wel als gevolg van het ingrijpen door Manitou's. De Manitou moet worden beschouwd als een stam- of familiegeest en is, zeker vóór het optreden van het christendom in Amerika, geen werkelijke Godheid. "De grote Manitou" is een term, die wij pas ontmoeten na het doordringen van de christelijke beschaving. Daarbij blijkt verder, dat deze opvatting van een al regerende Godheid vanuit het zuiden naar het noorden is doorgedrongen.

Mexico - en aangrenzende gebieden - toont ons een groot aantal goden en zeer ingewikkelde godenleer. Wij treffen daarbij vele beelden aan, die verwant schijnen te zijn met in Polynesië voorkomende goden en godsvoorstellingen, terwijl andere goden wel aan een afleiding uit Egypte, of zelfs Z-Azië, doen denken. Een van de belangrijkste daarbij is de gevleugelde slang, die wij als draak bv. ook in China kennen. Ook de zon- en maanverering geven een duidelijke verwantschap met bv. Noord-Afrika weer. Deze overeenkomst wordt verklaard door een verbinding tussen deze gebieden in de tijd van Atlantis. Dit Atlantis was, zoals u misschien weet, een eilandenrijk, dat de oceaan beheerste. Wij menen de stelling van een eilandenrijk te mogen onderschrijven. Maar elders gaat men van de stelling uit, dat Atlantis een natie van zeevaarders was, levende in Spanje en Portugal, die verre reizen maakte, en mogelijk ook door toeval in Amerika terecht is gekomen. Wij hangen de eerste stelling als juister en waarschijnlijker aan, waar het bestaan van een eilandenrijk door onderzoekers in de tijd wordt bevestigd. Door sommige wetenschapsmensen wordt aangenomen, dat deze invloeden te danken zijn aan het landen van Aziaten in het noorden van Zuid-Amerika.

Verder zuidelijk vinden wij een betrekkelijk wreed offergeloof, dat overal voorkomt, waar vulkanen worden aangetroffen, maar vooral in de Polynesische archipel nog zuiver bewaard bleef. De Goden zijn hier hoofdzakelijk verpersoonlijkte natuurkrachten, die in bergen en natuurverschijnselen belichaamd zijn en zich hoofdzakelijk vanuit de aarde aan de mens openbaren. In het verre zuiden - tot in Patagonië - vinden wij overblijfselen van een vuuraanbidding.

In het noorden heeft het godengeloof een drievoudige beïnvloeding vanuit het westen ondergaan. Allereerst vinden wij een kennelijke beïnvloeding van geloof en opvattingen in de dagen van de Vikings. Het is waarschijnlijk, dat reeds lang vóór de beroemde reis van Erik de Rode, Vikingen, landingen hebben gedaan op de oostkust van Amerika en zelfs tijdelijk kolonies daar hebben gevestigd. Hun invloed zal vooral rond de Hudsonbaai betrekkelijk sterk geweest zijn. Daarnaast is er sprake van een invloed vanuit het christelijke Reformisme en, in Canada, vooral, van R.K. zijde. In het zuiden vinden wij beïnvloedingen vanuit de Polynesische archipel, terwijl ook indicaties te vinden zijn voor beïnvloeding vanuit China en Japan en de Maleise volkeren. Waarschijnlijk is dan ook, dat zeevaarders van deze volkeren te enigerlei tijd op de oostkust van Zuid-Amerika geland zijn en eveneens invloed op volksgeloof en overleveringen hebben gehad. Een typisch voorbeeld van deze invloed is te vinden in de tempelwachters van Azië, die - indien wij rekening houden met een ietwat andere werk- en uitdrukkingswijze - in Mayatempels bijna gelijk voorkomen en zelfs terug te vinden zijn in de ruïnen van Xenoctitlan. Het lijkt mij hierbij belangrijk vast te stellen, dat geheel verschillende godsdienstige invloeden in het zuiden en in het noorden optraden.

In het zuiden valt ons verder op, dat de invloed van de inquisitie veel minder scherp tot uiting komt en op het geloof dan ook veel minder invloed heeft, dan in het Caraïbische gebied en Mexico waar de geestdrijvers van het christendom wel met bijzonder grote ferociteit optreden tegen de heidenen. In het gebied van het huidige USA en Z-Canada werkt de invloed door van de Pilgrim Fathers en immigranten van Duitse, Franse en ook Nederlandse afkomst. Dezen zijn - mogelijk ook door de omstandigheden - op geheel andere wijze hard geweest tegen de ingeboren bevolking, zich daarbij vaak baserende op de Bijbel volgens de reformatie. De hardheid, die in N-Amerika werd getoond tegen de autochtone bevolking, heeft de vijandschap tussen blank en gekleurd wel zeer bevorderd. Het gevolg is, dat de blanke godsdienst nog heden een bijzonder gehalte van hardheid en vooroordeel in zich bergt. Rechtvaardiging van eigen handelen op basis van alleen-zaligmakend-geloof heeft dan ook op de geschiedenis van N-Amerika zijn stempel gedrukt en is daar tot heden toe merkbaar.

In het zuiden vond de kerstening christelijker, langzamer en geleidelijker plaats. Van de grote verschillen tussen rassen, die wij in het noorden aantreffen, is dan ook weinig of geen sprake,

terwijl huwelijken tussen verschillende rassen tot de regel, niet tot de uitzonderingen behoren en deze huwelijken ook sociaal erkend worden. Het overheersen van Latijnse invloeden - Spanje, Portugal, Italië en Frankrijk, in die volgorde - maakt de bevolking van deze dagen warmbloediger, spontaner, terwijl de geloofsbeleving meer werd aangepast aan de geaardheid van het volk. Het gevolg was een vermenging van oude geloofswaarden met het christendom, op voor de christenheid nog aanvaardbare wijze, zodat wij in Zuid-Amerika in sterke mate wondergeloof aantreffen. Het christendom wordt, vooral in volksfeesten, direct met het oude heidendom vermengd. Toveraars en heksen spelen nog heden onder het gewone volk een belangrijker rol dan men pleegt te beseffen. Dit is overigens niet de hekserij, die wij in het noorden vinden. Dáár heeft het oergeloof van de negerslaven een grote invloed gehad en wordt nog in deze dagen de grote Loemballa (?) aanbeden. In het Caraïbische gebied vinden wij de oude negergebruiken, gemengd met christelijke opvattingen, alles tezamen Voodoo vormende. Rond deze denkwijze en deze godsopvattingen hebben zich vele vreemde sekten gevormd, welk geloof iets van de natuurlijke rauwheid van Midden-Afrika paart aan de verfijning en overlegde wreedheid van de Spaanse conquistadores.

Wat Zuid-Amerika en het genoemde gebied betreft mogen wij wel aannemen, dat de godsvoorstelling steeds gebonden zal blijven aan het miraculeuze, de persoonlijke band met Goden en bovennatuurlijke krachten. Het is dan ook geen wonder, dat vooral in Zuid-Amerika steeds de nadruk weer op het persoonlijke contact, de persoonlijkheid van de mens e.d. komt te liggen, zelfs in handel en politiek. Dit is tevens de verklaring van de daar optredende vormen van dictatuur, persoonlijkheidsverheerlijking. Men ziet a.h.w. een bijzondere kracht, een bijzonder Mana in de helden als dictators, voetballers, maar binnen kleinere gemeenschappen ook de grotere landeigenaar, de burgemeester enz. Dit gebied - bekend om zijn vele revoltes - blijkt zijn revoluties weliswaar op persoonlijke belangen te baseren, maar daarnaast behoefte te hebben aan een soort magisch geloof, een onverwoestbaar vertrouwen in een bepaalde persoon. Faalt zo iemand, dan is overlopen e.d., geen misdaad, maar een natuurlijk gevolg van het falen der bovennatuurlijke machten, die men in de persoon in kwestie had vermoed.

In Zuid-Amerika bestaat dan ook op het ogenblik een stroming, die - naast vele negatieve aspecten - toch in positievere zin het geestelijk leven steeds belangrijker maakt. Daarbij schuift men de persoonlijke levensuiting en levensvreugde op de voorgrond, terwijl men in vele gevallen zijn verantwoordelijkheden als secundair beschouwt. Men ziet God als iemand, Die wel op je let, maar Die je rustig je eigen gang laat gaan. Je kunt die God het beste dienen door aan het leven een zo aangenaam en prettig mogelijke vorm te geven. Daarbij is het persoonlijke element, zowel in het contact mens tot mens, mens - God, als mens - magiër, primair. In mindere mate is er sprake van een overheersende invloed van geld, iets, wat kort geleden nog dreigde. Er is een tijd geweest, dat het zuiden van Amerika het aanbidden van het Gouden Kalf tot de enige werkelijke godsdienst scheen te willen verheffen. Men ging uit van bezit en rijkdommen; men meende, dat men alles kon kopen en dat door omkopen alles gedaan kon worden. Vreemd genoeg wordt de nadruk in het leven reeds aan het begin van Perrons optreden in Argentinië verschoven in de richting van een savoir vivre, een weten te leven. Op het ogenblik krijgt men dan ook de indruk, dat het genieten van het leven en de spontaniteit van ervaren, de godsdienstige achtergronden van Zuid-Amerika het beste omschrijft.

De rationalisatie van dit alles op godsdienstige basis kunnen wij gevoegelijk buiten beschouwing laten. Dit savoir vivre is in deze dagen een zeer belangrijke factor in de wereld, waar het de verhoudingen tussen A-Amerikanen onderling, maar ook de houding van Zuid-Amerika t.o.v. de rest van de wereld beïnvloedt en omschrijft. Dit brengt met zich, dat een zekere onevenwichtigheid optreedt, die zich kenmerkt door een nú vol vreugde ten hemel opstijgen, morgen vol somberheid dalen tot een hel van wanhoop en mistrouwen. Deze onevenwichtigheid zal langzaamaan plaats gaan maken voor een bewuster streven en werken. Al deze dingen zijn van groot belang, omdat zij in de komende tijd bepalen zullen, welke rol het steeds belangrijker wordende Zuid-Amerika in de wereld zal gaan spelen.

In het noorden is er altijd sprake geweest van strijd. In het begin is deze strijd voornamelijk tegen de inboorlingen gericht geweest. Al snel ontwikkelde deze strijdlust zich tot een voortdurende onderlinge strijd, waarbij verschillende groepen elkaar steeds intenser bestrijden en haten. Wij mogen stellen, dat in de dagen van de Far-West - u bekend in zeer vertekende

voorstellingen uit romans en films - de strijd gevoerd werd door mensen, die aan hun eigen recht en zending geloofden. Zij beschouwden zich als gezonden en speelden rechter over hun omgeving. Het is een dergelijk milieu, dat een Brigham Young voortbrengt en het aanzijn geeft aan een godsdienst, die tot het patriarchalisme van het Oude Testament wil terug keren. De stelling: "Ik heb het recht om vanuit mijn eigen standpunt over alle anderen te oordelen en een bevestiging van mijn standpunt af te dwingen; mijn daden zijn belangrijk en niemand heeft het recht over mij te oordelen", werd al snel gepaard aan de stelling, dat bezit rechtvaardiging betekent. Aan de oostkust komt dit sterk naar voren, wanneer de eerste industrieën en handelshuizen invloed winnen. God raakt dan een tijdlang op de achtergrond. In de jaren 1820 - 1850 is aan de oostkust bv. een sterk atheïstische invloed merkbaar. Wij vinden daar verschillende persorganen, die wel als a-religieus kunnen worden beschouwd. Men herinnere zich hierbij, dat het verzet tegen religieuze invloeden in vele gevallen gelieerd was met het verzet tegen de overheersing door Engeland. Eerst na het vormen van een Statenbond - en ten dele eerst na de secessieoorlog - vinden wij een stabilisatie van religieuze begrippen.

In Canada vinden wij hoofdzakelijk Franse kolonisten in het begin. Naast de Hugenoten vinden wij hier vele katholieken. Het katholicisme blijft na korte tijd reeds sterk vermengd te worden met natuurgeloof. Wij vinden in dit gebied een grotere gelatenheid, maar ook een grote levensvreugde dan in de USA. Deze laatste kentekenen zich grotendeels door een verbeterde ernst, die eerst in de laatste tijd althans uiterlijk plaats maakt voor een zoeken naar luxe en levensvreugde. De strijd gaat in het begin vooral om het verwerven van status. Men wenst binnen de gemeenschap een plaats van belang en van gezag in te nemen. Het is deze honger naar gezag, die aanleiding zal geven tot de eerste golven van misdaad, die ontstaan in de tijd van de landgrants en de goldrushes. Vooral in de kleinere pioniersgemeenschappen wordt het begrip status, bezit, gezag, al zeer snel vereenzelvigd met godsdienst. Menige zoeker naar gezag is niet alleen de heerser - of zelfs dictator - van een kleine gemeenschap, maar treedt tevens op als prediker, of beschermer van de plaatselijke kerk. De rondtrekkende predikers oefenen in deze dagen een gezag over de eenvoudige mensen uit op een wijze, die slechts kan worden vergeleken met het gezag, dat bedelmonniken zich in Europa aanmatigden rond 800 - 1300. Een overblijfsel hiervan zijn de revivalisten, die een typisch beeld geven van het Amerikaans godsbeleving. Een grote rol speelt hierbij het emotionele element, waarbij een uitlaat wordt geschapen, die niet in de eerste plaats speculeert op het schuldgevoel in de mens, maar op diens behoefte een kort ogenblik in het middelpunt van de belangstelling te staan.

De ontwikkeling in het zuiden der USA wordt door de negerkwestie wat vertroebeld. Wij vinden hier langere tijd een vorm van cultuur, die in zijn opzet en gebruiken sterk doet denken aan de Franse adel tijdens de Lodewijken. Denk hierbij aan Virginia. Belangrijk is natuurlijk bezit, maar nog haast belangrijker is de kwestie van "bon maintien", van "Heer" zijn. Als godsdienst vinden wij naast het katholicisme het presbyterianisme een grote rol spelen. Belangrijk voor de ontwikkeling van staten aan de oostkust als bv. New Jersey en later tot rond Chicago toe, is het optreden van de Quakers. Hun gemeenschappen leggen de grondslag voor het teamwork, dat in de USA tegenwoordig zo buitengewoon belangrijk wordt geacht. Het beeld van God en de beleving van God krijgt ook hier weer een bijzonder karakter.

Laten wij nagaan, wat in deze dagen de Goden van Amerika zijn. Het is voor de Europeaan goed zich daarbij te herinneren, dat de Mammon, het haast Goddelijke vereren van geld, in de Ver. Staten begon te sterven op een vrijdag in 1929. De beurskrach, gevolgd door crisis en werkloosheid, legde de nadruk op de onzekerheid, die in kapitaalsvorming gelegen is voor de gemiddelde burger. Het vertrouwen in welvaart door speculatie en beleggingen ging teloor, waardoor de verering van het geld als alles bepalende maatstaf voor succes en dergelijke sterk verminderde. Voordien was er een lange periode, waarin geld en goederen boven alles bepaalden, wie en wat je was binnen de gemeenschap. Geld en bezit bepaalden in de ogen van velen ook vreemd genoeg wat men in het hiernamaals zou zijn. Men meende, dat iemand, die veel verdiende, alleen door dit feit reeds bewees een zó goed mens te zijn, dat hij ook bij God wel een streepje voor zou hebben. Ik moet hier tot mijn spijt aan toevoegen, dat dit geloof niet - zoals elders wel eens is gebeurd - door de geestelijkheid gestimuleerd werd - maar groeide uit een speciaal beeld van God. God is Degene, Die alles bezit. Degene, die veel bezit, staat dicht bij God en kan Diens gunsten eenvoudiger kopen, dan degene die niets bezit. Langere tijd

was dit het overheersende geloof in de staten, ook al werd dit geloof zelden of nooit in de door mij gebruikte termen tot uiting gebracht.

In de plaats van de verering van de winst, het geld, komt een nieuw beeld van de Godheid. Stoffelijk kan dit het beste worden omschreven met de woorden: "Prosperity in security", ofwel: "Welvaart in Zekerheid". Velen verlangen niet meer bovenal bezit, of een plaats van gezag en aanzien in de gemeenschap, maar zoeken bovenal in zo groot mogelijke veiligheid alle stoffelijke uitingen van welvaart te verwerven. Men komt daardoor tot een reform in sociaal opzicht. Meer socialistische gedachtegangen, waarbij de staat in de plaats treedt van particulier kapitaal en zelfs maatschappijen vormt, zijn rond 1910 nog anathema, maar worden na 1930 steeds meer aanvaardbaar. Er zijn voorbeelden genoeg in deze dagen, als het Tennessee-Valley-project, de elektriciteitsvoorziening en bevoeiingsprojecten elders, waarbij de staat meer de vaderplaats van de vroegere Godheid in gaat nemen. De gemeenschap wordt steeds belangrijker en bevordert daardoor ook binnen de godsdienst een op samenwerking in materiële zin gebaseerd denken. Hierbij komt de mens voor de keus te staan ofwel het eigen Ik weg te cijferen, dan wel de gemeenschap zeer exclusief en beperkt te maken. In het midden van Amerika, zelfs Mexico hierbij niet uitsluitende - evenals in het zuiden van Canada - bestaat in deze dagen de neiging een betrekkelijk kleine groep te zien als de vertegenwoordiging van het Goddelijke. De normen van deze kleine groep zijn dan bepalend voor deugd en ondeugd, voor goed en kwaad. Het gevolg hiervan is een aanmerkelijke vertraging van het oorspronkelijk tempo van leven, dat vroeger misschien in vele opzichten ernstiger, maar ook sterker en overtuigender was, wat een snellere ontwikkeling en vooruitgang op geestelijk zowel als materieel terrein met zich bracht.

Men kan zich nu afvragen, in hoeverre de import van grotere bevolkingsgroepen uit Europa hierbij van invloed zijn geweest. Wij weten bv., dat de import van Polen, Letten enz. een tijdlang het katholicisme deed overheersen in vele steden en het zelfs nu nog in vele mijnbouwstreken een meerderheid bezorgt. Ook dit katholicisme is langzaam geworden tot een representatie van een bepaalde en exclusieve gemeenschap. De veramerikanisering, ook van dit oorspronkelijk Europees denken en voelen, moge blijken uit verklaringen van figuren als Kardinaal Spellman. Een massaal immigreren van Ieren versterkte de katholieke invloeden, maar bracht daarnaast een strijdvaardig zelfbewustzijn. Hierdoor werd ook het katholicisme meer urbaan en meer tot samenwerking geneigd. De Ierse invloeden vinden wij in hoofdzaak sterk aan de oostkust, voornamelijk in de grote steden, terwijl ook enkele - maar niet alle - delen van de westkust deze invloed ondergingen.

De komst van grote groepen Duitsers en ook Nederlanders bevorderde in andere staten de rechtzinnigheid en het dogmatisch christelijke geloof; bepaalde staten ondervinden daarvan nog heden de invloed als bv. Pennsylvanië. Deze rechtzinnigheid gaat gepaard met een bekrompen koppigheid. Een zich uitbreiden van deze instelling brengt deze mentaliteit op de voorgrond in alle landbouwstaten in het midden van de USA. Ook hier treffen wij - zelfs nu nog - de stelling aan, dat God Zijn welbehagen in het leven en werken van de mens uitdrukt door hem mogelijkheden tot welvaart en verwerving te geven. Degene, die God niet bevalt, zal een slechte oogst hebben, degene, die God welgevallig is, zal een goede oogst hebben. Stoffelijke successen tonen in de ogen van velen dan ook aan, wat in feite Gode welgevallig is, terwijl zuiver godsdienstige maatstaven sterk aan deze welvaartsaanbidding worden aangepast. Daarbij ziet men over het algemeen niet verder dan eigen kring en eigen belangen. Vandaar dat zelfs nu nog het isolationisme zijn hoofdkwartier in deze staten heeft. Men ziet God nu eenmaal als iets, wat in hoofdzaak op eigen groepen en denken betrekking heeft, terwijl het stoffelijke streven alleen eigen groep aangaat. Voor anderen zal God wel naar verdienste zorgen.

De neiging van bijna het gehele Amerikaanse volk te vertrouwen op de impulsen van het ogenblik en verder God te laten zorgen, is waarschijnlijk te verklaren uit de belangstelling, die men daar ook nu nog heeft voor de eerste immigranten. Dezen immers kwamen naar het onbekende en wilde Amerika met weinig bezit, vertrouwen in Gods zegen en het geloof door God, zelfs met hun geringe middelen, in de gelegenheid gesteld te worden om al het noodzakelijke te bereiken. Velen gingen aan land met alleen enig gereedschap. Sommigen bezaten zelfs hun persoonlijke vrijheid niet, maar moesten in contract hun reiskosten eerst terug verdienen. Voortdurend strijdende tegen de inboorlingen, moesten zij hun kleine gemeenschappen organiseren en door landbouw en veeteelt in hun levensonderhoud voorzien. Daarbij improviseerden

zij en werd er vele malen een besluit genomen na een gemeenschappelijk gebed, zonder dat iemand eigenlijk wist, hoe dit besluit kon uitgevoerd worden. Het denkbeeld, dat improvisatie de beste en Gods meest welgevallige methode is om problemen op te lossen, schijnt bij velen ook heden nog te bestaan.

Uit deze schets van de USA zal u blijken, dat godsvoorstelling en godsaanvaarding - ik mag wel zeggen de Goden - nogal wat verschillen. Eén punt heeft geheel de USA wel gemeen: de stelling, dat men zo goed moet zijn tegen zijn naasten, als maar mogelijk is - zonder er zelf onder te lijden - terwijl men aan een ieder alle vrijheid moet geven, zolang eigen beeld van het aanvaardbare of eigen belangen daardoor niet geschaad worden. Bij bijna alle Amerikanen is verder de behoefte tot verwerven, zonder moeite, sterk ontwikkeld, ook op geestelijk gebied. Men heeft de verborgen hoop, dat er een weg bestaat langs welke men God eenvoudiger en met minder moeite zal kunnen benaderen en bereiken, dan volgens de normale maatstaven denkbaar is. Dit is de verklaring voor het bestaan van onnoemelijk veel loges en geheime genootschappen, die lopen vanaf de R.K. Knights of Columbus en gaan tot de zuiver maçonnieke organisaties toe. Deze genootschappen vinden wij over geheel de Staten verspreid. Daarnaast vinden wij een aanmerkelijke verbreiding van esoterische stellingen en scholen als bv. de Rozenkruisers. Ook zien wij de laatste tijd een steeds sterker wordende verbreiding van oosterse esoterie, gepaard met beoefening van het Hatha-Yoga. Aan de westkust vinden wij verder sekten in alle vormen en een overvloed van swami's, die de mensen voor het grootste deel overspoelen met vele gegevens, die zij voor een gelukkig en gezond geestelijk en stoffelijk leven zeker niet van node hebben. De behoefte aan zo snel mogelijke resultaten, de voortdurende neiging tot zelfrechtvaardiging en een zich sterk persoonlijk in contact met God weten, plus - indien het maar even mogelijk is - het verwerven van iets, dankzij God of eigen inzicht, voor niets, maakt de werkelijke God van Amerika een soort Janus, een tenminste zeer wispelturige persoonlijkheid. Deze wispelturigheid impliceert bij de gelovigen van deze God een steeds toenemende onevenwichtigheid.

De Goden van de oudheid werden verbeeld door beelden, vlammen, een hemellichaam. De Goden van Amerika in deze dagen blijken eerder een idealisatie van bepaalde mensen als beeld te kennen. De nabootsing van degenen, die succes hebben - denk aan de Jackie Kennedy mode en de nabootsing van filmsterren - is een pogen zijn God te benaderen door zichzelf zoveel mogelijk gelijkvormig te maken met het succes. Dit geldt niet alleen de vrouwen, maar ook degelijk de mannen. Ook dezen blijken zeer sterk aan soortgelijke mode onderhevig te zijn en daarbij zich te kleden als iemand, die veel succes heeft en dus - in hun ogen - verering waardig is. Deze verering van het succes heeft ook het gangsterisme in zijn Amerikaanse vorm, zelfs in de huidige vorm van een "crime corporation" mogelijk gemaakt. Ook hier speelt, zowel bij de aanwerving van personeel, als de houding van het publiek een grote rol. Ook hier wordt, zo vreemd als het klinkt, de held, de grote gangster, als een godheid gezien en vaak zelfs met God geïdentificeerd in het gevoelsleven. Dit betekent in grote mate een terugvallen op het oude geloof der Indianen, die immers ook een beroemd en dapper opperhoofd, bekende tovenaars, na hun dood als halfgoden in de hemelwereld plaatsen, vanwaar zij als zeer belangrijke krachten het wel en wee van een stam - of meerdere stammen - helpen bepalen en de mensen op aarde in zekere mate regeren. Wispelturigheid, breedheid van opvatting en een zekere wreedheid van handelen, zijn kenmerken voor de mentaliteit van de huidige Amerikaan in de berggebieden. Dit geldt voor de Ozarcks evengoed als voor de Rocky's, voor de Alleghany's evengoed als voor de Sierra's. In de vlakten is de mens - evenals zijn God - zelfvoldaan. Degelijke kosmisch denkende, internationaal georiënteerde Amerikanen vindt men alleen in betrekkelijke kleine aantallen in de kustgebieden.

Canada is - godsdienstig - iets beter af dan de States. Het eigenaardige evenwicht tussen de oorspronkelijk Franse en de oorspronkelijk Britse delen der bevolking, evenals de sterke vermenging met indiaans bloed, die in het begin van de kolonisatie plaats vond, is oorzaak voor een sterker begrip voor organische samenhang en een meer met de natuur verwant zijn. In Canada wordt - vreemd genoeg - de wereld over het algemeen meer als een organische samenhang beleefd, waarin men een eigen taak heeft te vervullen. De wereld is een organisch geheel, waarbinnen de mens een eigen plaats heeft en kan vinden. De Canadees brengt dit over het algemeen in bedrijf en grootstad op meer Amerikaanse wijze tot uitdrukking, gezien zijn sterke economische banden met de USA, maar blijft meer met de natuur verwant dan de Amerikaan in

de V.S. en staat natuurlijker en minder persoonlijk tot zijn God. Aan de hand van dit alles kan natuurlijk een reeks ontwikkelingen verwacht worden voor de toekomst.

Verder wil ik u er op wijzen, dat de politiek van de V.S. en daardoor nolens volens ook voor een groot deel de politiek van Canada - een sterk gokelement in zich draagt. Men gelooft in de rechtvaardigheid en rechtvaardiging van zijn eigen zaak, aannemende, dat Army-Navy en Marines in staat zullen zijn, voor alles, wat niet economisch oplosbaar lijkt, een oplossing te vinden, zodat elke werkelijke en blijvende nederlaag onmogelijk is. Waar een nederlaag geleden wordt, wordt deze openlijk erkend en besproken, maar door rationalisatie zeer snel weggewerkt, of zelfs tot een overwinning gemaakt. Gezien dit alles, meent men te kunnen volstaan met een handelen naar eigen inzichten en behoeften, zonder een werkelijk plan ten overstaan van de buitenwereld te maken. Van een vaste lijn in het naar buiten optreden van de V.S. én met haar economisch sterk gebonden gebieden als Canada, zal dan ook geen sprake zijn.

Doelbewustheid wordt al teveel vervangen door opportunisme, terwijl isolationisme en zelfzucht op dit terrein vooral in de toekomst een steeds grotere rol zullen gaan spelen. Op den duur gaat het er naar uitzien, dat godsdienst, politiek en sociale samenhangen geheel tot eenheid zullen worden binnen dit gebied. Het oude systeem van de Political Wards is reeds nu voor een groot gedeelte overgenomen door de Social Centers der verschillende kernen. Het ziet er naar uit, dat deze verschuiving van alle invloeden het openbare leven naar kerkelijke groepen zich verder voort zal zetten. Het lijkt mij dan ook niet aanvaardbaar, dat men in vele kringen op de V.S. rekent als de bringers van een geestelijke en sociale vernieuwing. De V.S. te zien als een blijvende en veilige verdediging tegen niet aanvaardbare politieke stelsels, lijkt mij, op grond van het voorgaande, al evenmin aanvaardbaar. Dit laatste krijgt nog eens een bijzondere nadruk door het opportunisme en de onstandvastigheid, die het Amerikaanse volk als gemeenschap in deze dagen schijnen te beheersen.

Indien wij Zuid-Amerika bezien, zo blijkt ons, dat het ontwaken van het volk zelf, dat langzaam meer en meer deel uit gaat maken van de hedendaagse beschaving, eerder een tegengestelde invloed uit gaat oefenen. Vergeet niet, dat in grote delen van Zuid-Amerika de mensen eerst nu allen leren lezen en schrijven, terwijl vele gemeenschappen zo zeer van de buitenwereld zijn afgesloten, dat men van de gehele wereld niet meer kent dan een enkele landstreek en een enkel klein stadje of dorpje. Via onderwijs, radio e.d. dringt de beschaving door en heeft men meer deel aan het wereldgebeuren, terwijl men ook begint in te zien, dat men mede aansprakelijk is voor veel van hetgeen in die buitenwereld plaats vindt. Het enthousiasme van de menigte, samengaande met het wonder geloof en de volledige, vaak zelfs hartstochtelijke inzet van de gehele persoonlijkheid, voor alles waarin men gelooft, maakt Zuid-Amerika voor de wereld steeds belangrijker. Dit komt politiek steeds sterker tot uiting en wel in die mate, dat het Zuid-Amerikaanse statenblok een inniger en intensere binding verkrijgt.

Wij kunnen verwachten, dat de feitelijk beslissende invloeden, ook wat betreft de nu ontwaken- de gebieden als Azië en Afrika, voor het westen meer beheerst zullen blijken te worden, door wat zich in Zuid-Amerika afspeelt. Daarbij blijkt verder, dat de armere bevolking van vele landen, plus de aanvaarding van de persoonlijkheidsverheerlijking met algehele overgave - zie hetgeen hierover reeds werd gezegd - er toe kan voeren, dat communistische invloeden hier gemakkelijker worden begrepen en geabsorbeerd, ja, zelfs gemaakt tot een dragende en belangrijke factor binnen een overigens aan alle westerse eisen van vrijheid en eigen verantwoordelijkheid beantwoordende gemeenschap. Hierdoor zou een bemiddelende en uiteindelijk zelfs bindende factor voor geheel de wereld gevonden kunnen worden en zouden de nu bestaande scherpe tegenstellingen tussen oost en west kunnen worden opgelost, juist door dit Zuid-Amerika. Want Zuid-Amerika, dat op het ogenblik voor de buitenwereld al te vaak nog een verward wereldje van republieken en primitieve mensen lijkt, is aan het groeien tot een land, dat - juist door zijn heterogene samenstelling - vrij is van vele, elders overheersende rassenvooroordelen, vrij is van vooropgestelde gedachtegangen, breed van visie kan zijn en desondanks toch een eigen gevoel van stand, waardigheid, enz. bezit. Zover het politiek en materiëel bezien kan worden, is dit wel een gebied vol beloften.

Ten laatste wil ik u er op wijzen, dat reeds vroeger in de ondoordringbare Andes, godendiensten en geheimzinnige inwijdingsscholen hebben bestaan. Er zijn aan de voet van het Andesgebergte

ruïnes van tempels en huizen gevonden, die 8 - 10.000 jaren oud zijn. In een enkel? strijdt men er over, of het gevonden metselwerk - niet met specie gevoegd en ten dele onder lava bedolven - niet een leeftijd van meerdere tienduizenden van jaren zou moeten worden toegekend. Op het ogenblik bevindt zich in de Andes weerom een centrum van grote geestelijke activiteit. Mede als gevolg van deze activiteit zien wij snel een denkwijze ontstaan, waarin oosterse wijsheid vermengd is met zuiver christelijke en plaatselijke voorstellingen van gedachten. Er zijn nu reeds gemeenschappen in Brazilië, die tot de meer primitieve coöperatief-christelijke samenleving terug keren. Zij ontplooiën zich tot een zeer moderne en aan de huidige beschaving en menselijke behoefte aangepaste communale vorm, die meer en meer de waarlijk christelijke gedachten uitdraagt, zonder ooit de leden tot een bepaalde geloofsinhoud te dwingen. Deze gemeenschappen hebben geestelijk, maar ook materiëel, op het ogenblik zeer goede mogelijkheden.

Een ander interessant verschijnsel, is het in Zuid-Amerika weer ontwaken van oudere stammen en volkjes, die lange tijd met hun bijgeloof en denken van de wereld bijna geheel geïsoleerd waren, maar nu - vooral in sommige bergstaten - langzaamaan kennis gaan maken met de westerse beschaving en daarin hun eigen eeuwenlang bewaarde geloofsinhouden en culturele waarden aan toevoegen en alzo een interessant en ook geestelijk zeer waardevol element van vernieuwing vormende. Het wondergeloof, het geloof aan de magie, dat in zeer vele Zuid-Amerikaanse gebieden bestaat, krijgt een meer reële kant. Onderzoekers van de moderne materiewetenschappen en onderzoekers van geestelijke wetenschappen komen door samenwerking en het gezamenlijke hanteren van de modernste onderzoeksmethoden tot vele resultaten, die ook voor bv. moderne geneeskunde, psychologie e.d. nieuwe en belangrijke gezichtspunten openen.

Er is een vernieuwing aan de gang in dit gebied, dat gepaard gaat met vele miraculeuze wonderen en het ontginnen en verkennen van gebieden, waarin eeuwen lang buiten de eigenlijke bewoners, geen mens door wist te dringen. Zo zijn er ook belangrijke ontginningen en ontdekkingen in het stroomgebied van de Amazone. Ik geloof dan ook, dat - wat betreft het aanvaarden van een geestelijke vernieuwing - het aanvaarden van een nieuw en algemeen aanvaardbaar Godsbeeld, Godsvoorstelling, op het ogenblik in Zuid-Amerika het belangrijkste werk verricht wordt. De mensheid heeft in deze dagen behoefte aan een wáár christendom, dat niet op dogma en zelfrechtvaardiging alleen gebaseerd is: een christendom, dat geen onderscheid maakt tussen de huidskleur van mensen, hun opleiding en welstand. Er is een toenemende behoefte aan een direct en praktisch christendom, dat in staat is tekenen te doen, wonderen te verrichten en zich zó als geloofswaarde ook praktisch en stoffelijk bewijzen kan, zonder daarbij onder te gaan in rituelen. Ik meen, dat de vernieuwing van het christendom, die wij op het ogenblik in Zuid-Amerika zien, voor geheel de wereld geestelijk en stoffelijk van het aller-grootste belang is.

Wanneer wij daarnaast Noord-Amerika zien, zo blijkt de esoterische ontwikkeling, die van 1880 - 1930 daar zeer belangrijk was, af te flauwen. Wel is daar nog altijd een organisatievorm aanwezig, waardoor mensen, die innerlijk tot de esoterie aangetrokken worden in staat zijn een zekere innerlijke bewustwording te ondergaan, in staat worden gesteld een meer persoonlijk en minder complex beeld van God te vinden. Hier kunnen vele bewusten samenkomen. Ook al zullen ook voor deze groepen de initiatieven in hoofdzaak uit het zuiden komen, zo zullen beide Amerika's voorlopig een zeer belangrijke rol spelen in het handhaven van een innerlijk bewustzijn in de mens met het vormen van een aanvaardbaar beeld van God. De Goden van deze dagen blijken op de wereld zwak te worden en te sterven. De God, Die men Bolsjewisme heeft genoemd, sterft langzaamaan en wordt vervangen door een soort zelfverheerlijking en voorouderverering, een leer van macht en geweld, die misschien passend was voor Dshengis Khan, maar in het heden geen plaats meer heeft. Het christendom van Europa is vastgelopen in de sociale en zedelijke beïnvloeding der mensen van buiten en van boven af, zonder in staat te zijn de innerlijke waarden daarbij behorende, in de mensen te wekken. Het heeft vooral gefaald in het aanpassen van de christelijke mensen aan hun tijd en gemeenschap. Hierdoor is het godsbeeld geformaliseerd en heeft het bij niet partijdigen een onaangenaam politiek-maatschappelijke bijklank. In vele gevallen wordt godsdienst beschouwd als een door priesters geleide politiek, waarbij men zichzelf qua denken en ingrijpen beter afzijdig kan houden.

Wij kunnen van een verdeeld Europa, een communistisch blok, van een Azië, dat juist in deze dagen in toenemende mate met het materialisme geconfronteerd wordt, voor de komende dagen niet de noodzakelijke en sterke impulsen verwachten, die noodzakelijk zijn, wanneer de vernieuwing der komende tijden ook stoffelijk kenbaar tot uiting gaat komen en de mens zich machteloos gevoeld door het uiteenvallen van het oude, waarmee hij zozeer vertrouwd was. Het zijn de Goden van Amerika, die opnieuw tot geheel de wereld zullen gaan spreken. Goden, die nog steeds afgoden zijn, omdat zij nog niets gemeen hebben met de universele, de kosmische Godheid, Die de mens alleen in zichzelf kan ontmoeten. Ik ben ervan overtuigd, dat deze Goden poortwachters zijn van een betere tijd, die de westerse beschaving en cultuur doet voortbestaan en haar versmelten doet met de belangrijke geestelijke en culturele waarden van bv. Azië en Afrika, waardoor de mens uiteindelijk - misschien voor het eerst sedert de dagen van Eden, het paradijs - de mogelijkheid biedt in feite een God op aarde te erkennen en deze God in onderling begrip en samenwerking te dienen zonder geweld of zelfverheffing.

Vergeet niet, dat mensen wel kunnen zeggen, dat zij aan een God geloven en dat deze God voor allen dezelfde God is, maar dat, indien de waarden en eigenschappen, die men aan die God toekent, verschillen, in feite sprake is van zó een verschillende Godsvoorstellingen, dat beter van verschillende Goden gesproken kan worden. In die zin is het zo dat Allah, en de God van de katholieken, en Jehova, Jezus - Die ook al tot oppergod verheven is door sommige sekten - wel steeds een beeld is van een werkelijke God, Die achter deze beelden schuil gaat, maar tevens ook een afgod is. God is het Alomvattende. De wereld zal dit Alomvattende, ook zonder uitzonderingen te maken, zonder daarin ook uitzonderingen in deze alomvattendheid te zien, moeten aanvaarden, indien zij niet aan haar eigen verdeeldheid ten onder wil gaan. De Goden van Amerika, juist omdat enkele beelden, die in de komende tijd niet passen, reeds nu sterven en anderen een nieuw karakter, een nieuw Licht verwerven, zijn in de komende dagen dan ook een zeer belangrijke factor. Die zal beslissend zijn, ook al zullen voor u misschien de eerste impulsen van vernieuwing nog uit het Nabije Oosten, Noord Afrika en India voortkomen. Het is wel zeker, dat het voor allen aanvaardbare beeld van God, het voor allen begrijpelijk proces van inwijding, niet hier, maar over de oceaan geboren wordt. Nog roepen de trommen de goden en demonen der Voodoo, maar reeds rijst sterker en sterker het beeld van een God, die voor allen en ieder geheel gelijk is en innerlijk aanvaard kan worden. Na een tijd van reiniging en verandering zal zich in het noorden van Zuid-Amerika het punt vormen, van waaruit een nieuwe kerstening over de wereld kan worden uitgedragen.

Hiermede is mijn inleiding ten einde. Na de pauze kunnen wij hierover verder spreken.

HET BEANTWOORDEN VAN VRAGEN

Wij zullen nu de punten nagaan over het voorgaande onderwerp, die u van belang acht.

Vraag: In een boek over Indiaanse Goden is sprake van de Oude Man, die ondergeschikt is aan de opperste Manitoe en als taak de Schepping gekregen heeft. Hij heeft hierin allerlei fouten gemaakt, die de mens moet trachten te herstellen. Is dit een fantasie?

Antwoord: Deze gedachte bestaat inderdaad bij de Indianen, meer in het zuiden van Noord-Amerika. Bij Sioux, Comanchen, Zwartvoet-Indianen, vinden wij een dergelijke overlevering niet. Wel vinden wij een dergelijke legende bij stammen van praktisch Nieuw-Mexico tot Honduras toe. De legende en de leer zelf zijn afgeleid van de grondstellingen, die in de dagen van de Azteken een deel van het godengeloof uitmaakten. De gedachtegang zelf is een van de oudere esoterische denkwijzen, die wij ook in het verre oosten terug vinden en die u waarschijnlijk vandaar meer bekend zijn. Zij luidt dat de Schepper niet identiek is met de Algod. De Algod is het Niet-Geopenbaarde, dat vanuit zich een wezen voortbrengt, dit wezen is de Schepper. Bij de Hindoes wordt dit gekenschetst door het verschil, dat men maakt tussen Brahman, de levenskracht en Brahma, de Schepper, die zelf schepsel kan zijn en zelfs in de voorgaande dag van Brahma als mens geleefd heeft. Hij is dan tijdens deze dag tot inzicht gekomen en draagt in zich de Goddelijke vonk, waardoor hij blijft voortbestaan, wanneer het

kosmische Licht wegebt in de nacht van Brahman. Wanneer alle kracht gedoofd is, ontsteekt de bewuste door zijn Goddelijke vonk het Licht opnieuw en wordt tot Schepper van de nieuwe wereld.

In de genoemde legende vinden wij een soortgelijke gedachtengang terug. Opvallend is, dat het begrip van de Oude wel in alle Indiaanse overleveringen voor pleegt te komen, maar dan niet zuiver als met de Schepping belast wordt genoemd. Op deze wijze komt het begrip van de Oude - of Wereldvorst - eveneens bij de Mongolen voor, maakt deel uit van het volksgeloof in Tibet en in licht gewijzigde vorm bij vele Eskimostammen. Gezien de gegevens uit de daar voortkomende verhalen zou men af kunnen leiden, dat de Oude - of de Ouden - een referentie is aan een ras, dat vóór het menselijke ras op aarde bestaan zou hebben. Waarschijnlijk was dit ras niet menselijk, maar groot van krachten en omvang, waarschijnlijk tevens zeer intelligent, zodat men daaraan later een bovennatuurlijke, of zelfs Goddelijke rang heeft toegekend. Ik denk hierbij aan vele symbolen als de Midgaardslang, de draken als symbolen van goed en kwaad, van macht in China, de vliegende slang in Midden Amerika. Beschouwing van deze voorstellingen doet vermoeden, dat hier wordt bedoeld op een ras uit het pre-jurassische tijdperk, verwant met de sauriërs. Indien een dergelijk ras redelijk intelligent was, zou dit op de toenmalige mensenrassen een zódanige indruk gemaakt kunnen hebben, dat vele overleveringen daarmee verbonden werden en op den duur deze beelden tot Godsvoorstellungen verheven werden.

Wat betreft het herstellen van de fouten, die de Oude gemaakt zou hebben, vrees ik, dat dit element eerst optreedt na de invloed van de christenen. Deze vorm van het sprookje zal eerst ontstaan zijn in het begin van de 16e eeuw. Vooral in de gebieden, waar men met de blanken in contact kwam, zonder dat zich onmiddellijk een strijd ontwikkelde, of vele gevangenen werden gemaakt door de Christenen - de indiaanse slaven bv. - heeft natuurlijk het Christelijk geloof, dat immers vele verhalen en gelijkenissen kent, invloed gehad op de volksverhalen, zodat het mogelijk is, dat het door de Christenen gehanteerde begrip "zonde" door de Indianen werd vertaald als: fouten van de Maker der Wereld, die door de mens verbeterd moeten worden.

Vraag: Bij de komst van de blanken in Mexico bleek daar een legende te bestaan, dat de beschaving daar gebracht was door blanke mensen met baarden.

Antwoord: Het waren niet direct blanken. Om de overlevering iets nauwkeuriger te citeren: Uit de zee waren gouden mannen met blonde baarden gekomen, die de wetenschap en de beschaving aan het volk hadden gebracht. De macht van de vorsten berustte op alles, wat zij gebracht hadden. Deze zeegoden zouden beloofd hebben terug te keren. Hun terugkeer zou voor het volk een nieuwe periode van grote welvaart en rijkdom inluiden. Deze legende bestond inderdaad en werd door de Spanjaarden onbewust en later ook wel zeer bewust misbruikt om hun macht te vestigen. U spreekt van blanken, de legende van gouden mensen. Realiseer u, dat in die tijd door de krijgslieden, vooral door de edelen, vaak koperen kurassen werden gedragen. De baarden waren mode. Die baarden waren wel niet allen blond, maar er was overeenkomst genoeg tussen de oude legende en de verschijning van de veroveraars, om althans in het begin priesters en heersers aan het twijfelen te brengen.

De oorsprong van deze legende is als volgt. De eigenlijke beschaving in Zuid-Amerika is te danken aan Atlantische zeevaarders. Dezen waren - volgens de overleveringen - blond, het heersende ras is volgens alle verhalen over Atlantis blond, terwijl het tweede ras donkerder van tint was en oorspronkelijk een slavenras was. Dit zijn waarschijnlijk de latere Kelten. Deze blonde zeevaarders hebben ongetwijfeld de oceanen kunnen overbruggen, mogelijk mede door het feit, dat er vroeger verschillende kleinere eilanden een soort brug over de oceaan vormden. Deze Atlantiërs hebben waarschijnlijk een handelsnederzetting gehad. Nu zijn de oude handelsgebruiken nog steeds in zwang: je schept een behoefte door iets te leveren voor een koopje. Vergelijk met het optreden van de Standard Oil in China en haar verkoop van olielampjes. Men verkoopt dus, daarna gaat men een tijdlang weg. Wanneer men terug komt, is de behoefte gegroeid, terwijl een groot deel van de eerste aankopen kapot is gegaan, of naar elders is doorverkocht. Men heeft dan een gewillige markt en kan voortaan zijn producten voor een goede prijs afzetten. Een belofte om terug te komen met meer wonderbaarlijke producten is logisch en waarschijnlijk.

Vergeet verder niet, dat de Atlantiërs een handelsnatie geworden zijn en ongetwijfeld overal grote handelsnederzettingen hebben gesticht. Vergelijkend, zie voor de wijze, waarop de ontwikkelingen rond de Middellandse Zee, wat Atlantis betreft: de Ierse sagen en legenden, waarin sprake is van een geheimzinnig slot, waarin een belangrijke markt wordt gehouden en krijgslieden en vakmensen geschoold worden. Denk verder aan heiligenlegenden als die van St. Dingaen, waarbij gesproken wordt over wonderlijke eilanden westelijk van Ierland. Wij menen, dat dergelijke handelsnederzettingen in Zuid-Amerika hebben bestaan. Tijdens de grote strijd, die aan de ondergang van Atlantis vooraf ging, zijn verschillende van deze nederzettingen terug getrokken naar het moederland, andere bleven verlaten achter, zodat de Atlantiërs, die daar leefden, zich met de bevolking vermengden. Gesteld, dat deze gebeurtenissen zoals beleefd door verschillende volkeren, samengevoegd worden. Het resultaat zal dan ongeveer gelijk zijn aan de legende, waarop u doelt en rechtvaardigt een wachten op de terugkeer van gouden mensen met gouden baarden, die uit de zee kwamen. Volledigheidshalve geef ik een stelling weer, die wetenschapsmensen hebben willen poneren. Zij luidt: Vroeger, waarschijnlijk met vloten, zijn Aziaten - gele gelaatskleur - in Zuid-Amerika aan land gegaan. Volgens mij spreekt dit de legende hier tegen, gezien de gouden baard, terwijl bekend is, dat in Azië de baardgroei veelal erg donker van kleur is.

Vraag: Heeft dit iets met Tibet te maken?

Antwoord: Dit punt niet. Wel is er een overeenkomst tussen het volksgeloof in Tibet - niet te verwarren met het lamaïstische Boeddhisme. Zekere magische gebruiken, als het schieten van de magische pijl, zijn in Tibet ongeveer gelijk als bij vele Indianenstammen van Zuid-Amerika. Verder is er enige, maar geen al te grote, gelijkenis tussen de beeld-schrifttekens, die sommige Eskimostammen op botten griffen, het Wampunschrift uit Noord-Amerika en een vorm van beeldschrift in Zuid-Amerika. De gelijkenis is té oppervlakkig om noodzakelijkerwijze ook een gemeenschappelijk bron aan te nemen. Materieel kunnen wij ten hoogste pleiten voor indirecte banden tussen Tibet en Zuid-Amerika. Deze liggen dan zover in de tijd terug, dat wij niet in staat zijn deze werkelijk aan te tonen. Materieel heeft Tibet niets te maken met het Zuid-Amerika van die tijd, of de legende van gouden mannen met gouden baarden. Stel daarom liever: Meent u, dat er een verband bestaat tussen het geestelijke centrum, dat in Tibet lag en het geestelijke centrum, waarover in het begin werd gesproken als zich vormende in het noorden van Zuid-Amerika? Zó geformuleerd krijgt uw vraag een geheel andere betekenis en mogen wij stellen dat er inderdaad een sterke band is. Tot rond 1890 bestonden er open paden van inwijding, die begonnen bij de Kilimandsjaro's en de Himalaya's. In deze gebieden bestonden kleine gemeenschappen die voor zoekers toegankelijk waren en een mogelijkheid tot inwijding boden. Later zijn deze paden gesloten. Een groot deel van alles wat met deze inwijdingen samenhang, is bewaard gebleven in het zuidelijke deel van Tibet. De grote magische overlevering van het verleden wordt in Tibet in het noorden bewaard. Vele oude boeken, veel oude wijsheid, werd door kloosters in Tibet bewaard. Deze schatten zijn sedert enige tijd verdwenen, niemand weet waarheen. Het een en ander is een bron van ergernis voor sommige Rood-Chinezen, die klaarblijkelijk in deze oudheden een aardige mogelijkheid tot verdienste meenden te kunnen vinden. Ook de ingewijden en meesters verdwijnen uit deze streken.

Wat ik u nu zeg, kunt u niet nagaan, u mag het aanvaarden, of terzijde leggen naar eigen believen.

De zetel van de grote Witte Broederschap bevond zich in de Himalaya rond de grens met Tibet, in de nabijheid van de grote passen. Dit centrum van geestelijke activiteit werd verplaatst, gezien het feit, dat door het veranderen der omstandigheden, Azië en Tibet op het ogenblik niet meer voldoende mogelijkheden bieden voor het uitstralen van geestelijke invloeden en inwijding op de gewenste wijze. Via vele verschillende wegen en op vele wijzen heeft men sindsdien boeken en oude schatten overgebracht naar het noordelijkste deel van de Andes. Hier heeft men, wederom in een bergachtig en ontoegankelijk terrein, de kleine gemeenschappen opgebouwd, waarin later inwijdingen weer mogelijk zullen zijn. Wij mogen hier spreken van een stofelijk centrum van de Witte Broederschap. In deze zin bestaat er wel een verband.

Vraag: Houdt dit ook verband met de oorspronkelijke Incakaste, een priesterkaste, die in Amerika gesticht werd? Is er hierdoor misschien een soort magnetische aantrekking, die verschillende oosterse scholen er toe bracht zich in Amerika te vestigen?

Antwoord: Allereerst moet u de Inca's niet beschouwen als een priesterkaste. De Inca's zelf zijn oorspronkelijk een stam, die, door onderwerping aan andere stammen tijdens een trek naar het noorden tot in Mexico, zich vermengd hebben. Hun afkomst is ook wel mogelijk een menging van Atlantisch bloed. Zij werden door de omringende volkeren als Goddelijk aanvaard, wat gemakkelijker werd door hun afwijkende vorm van schedel en bouw. Zij hadden een eigen geloof. Vóór hun tocht over de landbrug van Panama leefden de Inca's langere tijd in het noorden van Zuid-Amerika, waar een deel van de stam achter bleef. Aan de hand van hun wijze van begraven door mummificatie, berging van het overschot in aarden kruiken of potten, kan men hun weg tot in Bolivia volgen, terwijl incidenteel dergelijke vondsten zelfs in Noord Chili worden gedaan. De zogenaamde goddelijkheid van de vorsten van deze stam heeft een bedenkelijke bijmaak, daar zij als machtsmiddel gebruikt wordt, vergelijk met de farao's van Egypte.

In verband met de Inca's kan dan ook niet worden gesproken over een soort aantrekking voor oosterse denkwijzen. Wel is er een andere factor in het geding. Vóór rond 400 n. Chr. barbaren - wrede stammen en hun priesters - de overhand kregen, bestond er een kerngodsdienst. Deze omvatte niet alleen Mexico, maar bijna het gehele westen van Zuid-Amerika. Deze zuivere geloofsvorm werd dan grotendeels vervalst. Maar een groot deel van de bekwaamheden, die uit deze leer voortsproten - paranormale gaven hoofdzakelijk - zijn in het volk overgeleverd. Er bestaan nu nog nakomelingen van de Inca's en gemengde stammen, die deze gaven - dankzij de erfelijkheid - nog bezitten. Dit zou wel eens een aanleiding kunnen zijn voor een beter geestelijk contact. Men zou kunnen stellen, dat hier een zekere geestelijke organisatiemogelijkheid bestaat, die het ook voor de oosterse denkende bevolking aanvaardbaar maakt en het zelfs mogelijk zou maken zich zonder veel opzien te baren, te midden van die bevolking te ontwikkelen. Iets wat van groot belang kan zijn.

Verder wil ik er op wijzen, dat de stammen, die indertijd voor de conquistadores zijn weg gevlucht, ten dele naar het noorden, maar ook gedeeltelijk naar het zuiden zijn getrokken, zodat wij ook in de richting van San Diego en San Joachim vele nakomelingen van het oude ras terug kunnen vinden, sterk vermengd met Mexicanen. Ofschoon deze mensen meestal missiekatholieken zijn, bezitten ook velen van hen, evenals vele Mexicanen, nog iets van de oude kennis en het oude geloof. Daardoor is een gemakkelijkere aanvaarding van het paranormale geschapen. Iets, wat op de westkust van Noord-Amerika in deze buurt meer zijn stempel heeft gedrukt, dan de oppervlakkige beschouwer wel zou denken. Zelfs in de periode, dat San Francisco en Los Angeles ontstonden, waren daar al vele wonderdoeners, kruidenkundigen, sterrenlezers en magiërs aan het werk. Dit in een periode, dat de bevolking zeer ruw van aard was. Zo werd ook in Californië een gunstig klimaat geschapen voor van de norm afwijkende geloofsvormen en praktijken. Het klimaat, plus de geaardheid van de mensen, die later naar Californië trokken, heeft er veel toe bijgedragen, esoterische scholen, cultussen e.d. daar te doen ontstaan.

In uw vraag schuilt ook de vraag, waarom een dergelijke oriëntatie vanuit Azië naar noordelijk Amerika plaats vond. Ik kan dit alleen in een vergelijking verklaren:

De aarde heeft magnetische polen, die zich soms verplaatsen. Een afwijking van aardpool en magnetische pool bedroeg in sommige tijden tot 30°. Stelt u zich voor, dat in het denken van de mensheid, de oriëntatie van de geest op de wereld en de werking van geestelijke krachten op de wereld, een soortgelijke pool ontstaat. Het zal u dan duidelijk zijn, dat de plaats, waarop die pool zich bevindt, voor een communicatie tussen mensen en andere invloeden zo gunstig mogelijk is gelegen. Er is daar namelijk sprake van een tamelijk dicht en homogeen maar weinig in zich veranderend veld van gedachtenkracht etc. Misschien is dit iets te technisch. Men zou ook kunnen zeggen, dat in de cycloon van menselijke gedachten, die wij allen tezamen wel bovenbewuste beïnvloeding kunnen noemen, altijd weer een punt van rust te vinden is. Dit punt is dan de geestelijke pool. Verblijf in of rond die pool is buitengewoon gunstig, omdat zó geestelijk contact met het geheel van de mensheid mogelijk wordt gemaakt via de geestelijke weg. Voor de hogere geesten is ook een zich daar manifesteren en vandaaruit zich onder de mensen bewegen veel eenvoudiger. Een verblijf daar maakt voor mensen, die geestelijk rijp genoeg zijn, een verder contact met hogere werelden en krachten mogelijk, zonder dat daarbij

veel verliezen optreden. Indien u het mij vraagt, is het vooral het laatste, de oriëntatie van de geestelijke pool der aarde op een nieuw punt, die tot de keuze van deze locatie aanleiding was.

Vraag: Men stelt: elke 2.000 jaren ongeveer wordt een andere plaats tot een centrum van een geestelijke beschaving, die daarvan uitstroomt. Is het een gevolg van deze these dat Zuid-Amerika voor de komende 2.000 jaren het geestelijk centrum van de wereld zou worden?

Antwoord: Ik ben bang, dat u het iets te eenvoudig stelt. Wij hebben met meer ritmen te maken, dan alleen die 2172 jaren. Er is ook nog een periode van ruim 26.000 jaren. Het is deze laatste invloed, die op het ogenblik in hoofdzaak werkzaam is. Dit betekent, dat een cyclus van deze lengte is afgelopen en een nieuwe cyclus begint, waarin al de kleine perioden - door u genoemd - hernieuwd optreden, maar met een andere basiswaarde. Dat is wel de belangrijkste reden voor de relocatie van dit geestelijk centrum, dat voordien meer dan 2.000 jaren op dezelfde plaats in Azië gevestigd was. Dit centrum toonde zijn geestelijke invloed reeds zeer sterk gedurende de jaren, dat de beide rijken van Egypte onder één heerser kwamen. Want inwijding is op vele plaatsen ter wereld mogelijk. Inwijding in de hoogste geestelijke waarheid kan op vele plaatsen en op vele wijzen geschieden. Toch zijn er maar enkele punten, die geheel geschikt zijn voor het door mij omschreven proces van gedachtenuitstraling en het ontvangen van hogere krachten. Ik vrees, dat ik u geen gelijk mag geven en evenmin kan stellen, dat deze plaats nu dus 2.000 jaren lang belangrijk zal blijven. Overigens ligt dit voor een deel aan de mensheid. Wanneer de mensheid doorgaat, zoals zij nu bezig is, blijft dit geestelijk centrum nog hoogstens 100 jaren van belang, daarna zijn er geen mensen genoeg meer over, die een voldoende beschaving hebben. Maar als de mensheid, zoals ik aanneem, de nieuwe weg en krachten aanvaardt, zal dit punt waarschijnlijk heel wat langer dan 2.000 jaren een centrum van geestelijke kracht en activiteiten blijven.

Vraag: Kunt u iets meer meedelen over Cuba, gezien de belangstelling, die daarvoor bestaat?

Antwoord: De vraag is wat? Ik kan stellen, dat de geschiedenissen van Castro en zijn piratenpraktijk zo langzaam een baard hebben gekregen. Daarnaast kan ik opmerken, dat de ontwikkelingen in Cuba niet zo communistisch zijn, als men over het algemeen stelt en aanneemt. De verwickelingen met Cuba, zouden zelfs wel eens een zeer gunstige invloed op de buitenlandse politiek van de USA kunnen hebben, daar deze nu gedwongen wordt haar wel eens wat primitief ingrijpen in andere landen te herzien. Daarnaast kan worden gesteld, dat Castro op het ogenblik zijn hoogtepunt reeds voorbij zag gaan. Hij zal niet zo lang meer de macht helemaal in handen hebben. Ik vraag mij af, wat u aan deze gegevens hebt. Ten hoogste kan ik u zeggen, dat het nog wel een 50-tal jaren zal duren vóór suikerriet en rumproductie het oude peil bereikt hebben. Castro is een van de kleinere Goden van Amerika, maar heeft één bezwaar: hij ziet zichzelf té graag op de tv. Wanneer je een God teveel ziet, ga je beseffen, wat zijn fouten en zwakke punten zijn.

Vraag: Kunnen wij de Dalai Lama als de leider van de Witte Broederschap zien, of staat hij daar buiten?

Antwoord: Hij staat er geheel buiten. Er is een tijd geweest, dat verschillende Panchen Lama's, waaronder ook de Dalai Lama, een belangrijke rol speelden in het stoffelijk handhaven van de macht van de Witte Broederschap binnen bepaalde gebieden. Het is nooit zo geweest, dat de Grote Raad van de Potala ook een directe uiting was van de Witte Broederschap. Zij was a.h.w. een secundair lichaam. In de dagen, dat Tibet volledig bereikbaar was - ook toen was de bevolking grotendeels een bende struikrovers, als nu nog - werden vanuit het zuiden van het land via enkele kloosters voorspellingen gedaan en raadgevingen gezonden. Deze voorspellingen en deze raadgevingen bereikten dan weer de zeven grote kloosters, die de belangrijkste leden voor de Raad van de Potala leverden. Aan de hand van deze gegevens werd door deze Raad beslist, wat er in stoffelijk en geestelijk opzicht diende te geschieden. Er was dus sprake van een indirecte werking.

Vraag: Hoe staan Suriname en Curaçao hierin?

Antwoord: Deze gebieden zullen de grote spanningen, die met een dergelijke verandering gepaard gaan, in zich moeten verwerken. Dit betekent voor Suriname, dat de niet volledige versmelting van groepen - die nogal sterk aan eigen kring gebonden plegen te blijven - allereerst

tot onderlinge strijd en een zoeken naar voor allen aanvaardbare regelingen voert. Verder ondergaan deze gebieden sterk de invloed van het huidige materialisme, mede gezien hun oriëntatie op de Verenigde Staten. Met Nederland zal waarschijnlijk een reeks vriendschapsbanden behouden blijven, die ook economisch voor beide partners wel van belang kunnen zijn. Nederland zal niet in staat zijn de daar optredende veranderingen en spanningen tegen te gaan, of zelfs maar af te remmen, eigen Europese inzichten daar blijvend op te leggen en zal eveneens niet in staat blijken zijn eigen maatstaven omtrent al hetgeen moreel en anderszins verantwoord is, verder aan deze gebieden op te leggen.

Voorlopig zal het vanuit Nederlands standpunt niet zo erg prettig gaan. Er zullen meer kleine dingen zijn, waarvan u in de Nederlandse pers weinig of niets hoort, maar die u in buitenlandse publicaties wel aan kunt treffen. Wanneer de tijd tussen 1970 - 1980 bereikt is, mag worden aangenomen, dat de geestelijke kracht, die zich nu ontwikkelt, zó sterk stralend wordt, dat zij ook deze gebieden bereikt. Er zal dan in deze streken een zeer progressief denken optreden, wat voor de in dit opzicht wat trage Nederlanders wel eens een ramp kan lijken, maar op den duur een zeer gunstige gelegenheid zal blijken voor Nederland om zijn banden met geheel Zuid-Amerika te versterken. Dit laatste zal economisch en sociaal voor Nederland zeer belangrijk zijn en het de gelegenheid bieden in de zich dan vormende statenbond van geheel Europa méér in te brengen en voor zich méér rechten te verwerven, dan anders mogelijk zou zijn.

Vraag: Welke invloed heeft de wereldleraar in hetgeen u thans hebt verteld?

Antwoord: Ik zou zeggen, dat de wereldleraar een persoonlijke en meer directe exponent is van dezelfde invloed, die ik heb getracht uit de achtergrond tijdens mijn betoog over de Goden van Amerika naar voren te brengen: de verandering van het geestelijke klimaat, de noodzaak tot een totale vernieuwing en een aanpassing aan gewijzigde omstandigheden op de wereld, omdat de mens in zijn huidige denk- en leefwijze niet in staat is zich geestelijk en stoffelijk op juiste wijze te ontwikkelen en te handhaven. De wereldleraar werkt in het nabije oosten. De grote invloeden, waarover wij spraken - de Witte Broederschap - bevinden zich reeds hoofdzakelijk in Zuid-Amerika.

Met enig voorbehoud kan men zelfs stellen, dat beide krachten polen zijn van dezelfde invloed, waarbij de wereldleraar de mens geworden en in woorden sprekende invloed is, terwijl de Witte Broederschap - hoofdzakelijk op geestelijk gebied werkende en de inwijding bevorderende - langs andere wegen het overblijvende gebied beïnvloedt en zich daar doet gelden, waar de invloed van de wereldleraar nog niet merkbaar is, of zijn boodschap nog niet ernstig genoeg aanvaard wordt. Ik ben ervan overtuigd, dat beide factoren, zoals zij in de geest bestaan en zich op aarde openbaren, directe uitingen zijn van de Goddelijke liefdemacht en als zodanig de representatie vormen van de Christusgeest in uw dagen. Beiden zijn inwijders van Messiah.

Vraag: Ik meen te begrijpen, dat het Godsbeeld voor alle mensen in de toekomst gelijk zou zijn. Is dit niet moeilijk, omdat de één God ziet als een vorm en de ander als vormloos.

Antwoord: U hebt gelijk. Zolang de mens zijn God teveel zintuigelijk beschouwt en er vanuit gaat, dat hij zijn God visualiseren moet, in plaats van die God te ondergaan als een grote Lichtende kracht, die zich ook in hemzelf manifesteert, zal de verwarring blijven voortbestaan. Maar het uiterlijke leven en denken zal op een gegeven ogenblik vastlopen, wanneer het God tracht te definiëren. Wanneer u nadenkt over de werelden van de geest, tracht u dan een vergelijking te maken met de aarde? Wanneer u denkt over God, of een engel, tracht u zich deze stoffelijk voor te stellen? Maar u kunt niet eens omschrijven, hoe de vorm van iets zou moeten zijn in een vierde dimensie, zij het met meetkundige en mathematische uitdrukkingen, die weliswaar een begrip weergeven, maar voor niemand een concrete voorstelling in zich dragen? Is het niet zo, dat uw wereld tracht dingen, die zij niet begrijpt, te herleiden tot dingen, die zij stoffelijk hanteren kan? Men wil God tot een hanteerbare waarde maken en de geest tot iets, wat je in een doosje kunt vangen, door een apparaatje kunt laten spreken, terwijl je van beiden tevoren kunt bepalen, wat zij zullen doen. Waar en hoe dit geschieden zal, moet alles volgens vaste stoffelijke normen en termen. Men wil het leven gelijkschakelen met het stoffelijke begrip zelfs het hoogste, zelfs God, maar dit kan niet. God ligt zover buiten de beperking van menselijke zintuigen en menselijk denken, zelfs buiten het besef van de geest in de

vormkennende sferen, dat dit onmogelijk is. God en alle geestelijke krachten onttrekken zich aan het redelijk vermogen van de mens. Alles, wat de mens daaromtrent naar voren brengt, kan ten hoogste een rationalisatie zijn. Indien de mens dit beseft en zich eerder richt op het ondergaan van de invloed, dan op het definiëren, classificeren, rubriceren en theologiseren, kan hij werkelijk iets bereiken.

In een tijd, dat de mensen geloofden in God en geloofden in Jezus zonder verdere pogingen tot verklaring of rationalisatie, deden zij wonderen. In uw tijd heeft men Jezus precies uitgepluisd en van commentaren voorzien. God en Zijn hemel heeft men in vele geschriften precies vastgelegd. Men verspilt zijn tijd met een erover praten, hoe men God nu eigenlijk moet zien en wat de juiste interpretatie van de Bijbel is. Maar waar zijn de tekenen gebleven? Waar zijn de wonderen? Waar is het werkelijke geloof? Tegenwoordig maakt men zich het gemakkelijk. "Wij weten alles. Alles, wat niet gaat, zoals wij het willen, is niet God, is demonisch en des duivels. Wij alleen weten het!" Zó spreken de mensen, maar daarmee sterft de waarheid van het Licht. God is niet een omschrijfbaar wezen. Hij is iets, wat je in jezelf ondergaat en verder niet omschrijven kunt. Iets, waarvoor je je eigen beeld en voorstelling kunt gebruiken, maar dat nimmer reëel voor je zal worden, tenzij je het innerlijk ondergaat. De geest, al manifesteert zij zich 1.000 malen en wordt zij 1.000 malen waargenomen, heeft geen betekenis, tenzij zij voor u nog iets anders is dan een wezen, dat men menselijk kan definiëren en bekijken. Pas indien de geest voor u iets wordt, dat een band vormt met de onbegrepen innerlijke werelden, kan zij ook in de zin van geestelijke en esoterische bewustwording een belangrijke rol spelen bij het rijpingsproces van mens en menselijke geest.

Goedenavond.